

АКТУАЛЬНІ НАПРЯМИ МОДЕРНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА ЗВІТНОСТІ СУБ'ЄКТІВ ДЕРЖАВНОГО СЕКТОРУ

Процес євроінтеграції України з кожним днем все більш набирає обертів. Різноманітні політичні та економічні реформи мають неабиякий вплив на діяльність суб'єктів господарювання, що обґрунтовує необхідність удосконалення положень облікової системи. Це стосується не лише комерційних підприємств та організацій, а й установ, які повністю або частково фінансуються за рахунок бюджетних коштів і є повноправними суб'єктами господарювання.

Визначальною проблемою модифікації обліку в бюджетних установах є відсутність єдиних підходів до розробки дієвих механізмів удосконалення системи обліку відповідно до вимог міжнародних стандартів, а також створення єдиного організаційного та інформаційного забезпечення обліку [1].

Чимало кроків вже зроблено в напрямі реформування в обліку бюджетної сфери, а саме:

- на сьогодні є чинною Загальнодержавна програма пристосування нормативних актів та документів України до вимог законодавства Європейського Союзу, в якій сформульовано механізм адаптації діючої вітчизняної нормативно-правової бази з обліку, в тому числі і для установ державного сектору;
- розроблено та впроваджено Стратегію модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі на період до 2025 року, яка визначає основні напрями удосконалення бухгалтерського обліку та фінансової звітності, зокрема: нормативно-правового підґрунтя, методологічних та організаційно-методичних аспектів, підготовки та підвищення кваліфікації облікових кадрів. Крім того, Стратегією передбачено створення та впровадження інформаційно-аналітичної системи ведення бухгалтерського обліку та складення фінансової звітності суб'єктами державного сектору [2];
- запроваджено 20 Національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі, при розробленні яких було взято за основу міжнародні стандарти IPSAS. При цьому узгодженість національних стандартів з міжнародними складає більше ніж 80%;
- введено в дію наказ № 28 від 25.01.2019 р. Державної казначейської служби України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо формування органами Державної казначейської служби України форм фінансової звітності», які визначають порядок заповнення і строки подання фінансової звітності про виконання державного та місцевих бюджетів, зведених показників консолідованої фінансової звітності головних розпорядників коштів державного та місцевих бюджетів, бюджетів та органів фондів загальнообов'язкового державного соціального і пенсійного страхування Державною казначейською службою України та органами Державної казначейської служби України [3];
- введено в дію розпорядження № 1805-р від 29 грудня 2021 р. Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2022-2025 роки та плану заходів з її реалізації», в якій виділено стратегічні цілі та показники їх досягнення з питань дотримання загальної бюджетно-податкової дисципліни, підвищення ефективності розподілу ресурсів, забезпечення ефективного виконання бюджетів, підвищення рівня прозорості та підзвітності в управлінні державними фінансами, розвиток управління людськими ресурсами, а також визначено очікувані результати реалізації стратегії, можливі ризики та напрями моніторингу процесу впровадження реформ;
- в травні 2025 року введено в дію Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про продовження строку реалізації Стратегії здійснення цифрового розвитку, цифрових трансформацій і цифровізації системи управління державними фінансами та плану заходів щодо її реалізації» на період до 2030 року. Основною метою зазначеної стратегії є побудова ефективної та прозорої системи управління ІТ для забезпечення цифровізації системи управління державними фінансами;
- затверджено оновлене Типове положення про бухгалтерську службу бюджетної установи в травні 2025 року, яке визначає завдання та обов'язки обліковців, сприятиме удосконаленню структури, основних функцій та повноваження бухгалтерських служб суб'єктів державного сектору. Зміни, окреслені у положенні, стосуються всіх без виключення бюджетних установ і спрямовані на підвищення ефективності діяльності облікових служб, достовірності та прозорості облікової та звітної інформації. Оновлення положення, яке передбачає імплементацію нової моделі організації облікових служб розпорядниками бюджетних коштів, є результатом реалізації відповідного заходу модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі, передбаченого Стратегією;
- наказом №420 від 20 серпня 2025 року Міністерством фінансів України затверджено нові Методичних рекомендацій щодо функціонування внутрішнього контролю у розпорядників бюджетних коштів, на підприємствах, в установах та організаціях, що належать до сфери їх управління. Відповідно до наказу, керівники мають інтегрувати внутрішній контроль у всі управлінські процеси, включаючи планування, закупівлі, бухгалтерський облік, кадрову роботу. Цей документ формує нову культуру управління у публічному секторі – від орієнтації на формальні перевірки до системного управління ризиками та забезпечення ефективності використання державних ресурсів [4];
- наказом від 06.08.2025 №391 Міністерство фінансів України затверджено зміни до додатків 1 і 2 Порядку реєстрації та обліку бюджетних зобов'язань розпорядників і одержувачів бюджетних коштів в органах

Казначейства. Зазначені зміни було внесено з метою підвищення контролю та аналітики бюджетних зобов'язань, забезпечення ідентифікації кредиторів, врахування особливостей реєстрації фізичних осіб, уніфікації підходу до використання форм документації;

- протягом вересня 2025 року Міністерством фінансів України внесено зміни до Типової програмної класифікації видатків та кредитування місцевого бюджету, а саме: типову класифікацію було доповнено новими позиціями з метою ефективного використання субвенцій для забезпечення ефективного фінансування освіти й спеціалізованих закладів, фінансування харчування учнів закладів загальної середньої освіти, розвитку фондів житла тимчасового проживання тощо.

Крім того, влітку 2025 року розпочато підготовку нової Стратегії реформування системи управління державними фінансами на 2026-2030 роки. Серед основних напрямів Стратегії передбачене: запровадження нагляду у бюджетному процесі; посилення фінансового контролю як зовнішнього, так і внутрішнього; виділення інтегрованого планування ресурсів; модернізація обліку та фінансової звітності.

Зареєстровано проєкт наказу Міністерства фінансів України «Про затвердження Змін до деяких національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку в державному секторі». Проєкт передбачає наступні зміни до наступних положень: НП(С)БОДС 101 «Подання фінансової звітності»; НП(С)БОДС 102 «Консолідована фінансова звітність»; НП(С)БОДС 103 «Фінансова звітність за сегментами».

Крім того, орієнтовно у грудні 2025 року, прогнозується затвердження нової Стратегії.

Проте, не дивлячись на прийняття та удосконалення низки нормативних документів, що стосуються модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі, це питання й надалі залишається надзвичайно актуальним і потребує доопрацювання діючої нормативно-правової бази, розробки та впровадження різних заходів та механізмів удосконалення організації обліку в бюджетних установах та складання звітності.

Так, серед таких заходів доцільно виділити забезпечення супроводження інтегрованої системи автоматизації ведення бухгалтерського обліку та складання фінансової звітності в державному секторі [2]. Цей захід виділений в Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі на період до 2025 року. Основною метою заходу є впровадження та налаштування централізованої інформаційно-аналітичної системи бухгалтерського обліку суб'єктів державного сектору та її інтеграція з «Є-Data» та системою подання електронної податкової звітності – e-Reporting, поступовий перехід на електронний документообіг та підвищення кібербезпеки даних. Так, наприклад, впровадження автоматизованої системи електронної звітності Казначейства «Є-Звітність» сприятиме оптимізації процесу подання бюджетними установами фінансової звітності.

Діджиталізація бюджетних процесів, державних закупівель, фінансової та податкової звітності допоможе підвищити ефективність управління державними фінансами та знизити корупційні ризики. Підвищення прозорості, відкритості, достовірності та якості фінансової звітності шляхом представлення фінансових та нефінансових показників сприятиме забезпеченню сталого розвитку нашої країни. Подальша модернізація системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі має бути спрямована на узгодженість національної й міжнародної методології і методики бухгалтерського обліку і звітності, забезпечення консолідації звітності на різних рівнях, використання аналітики штучного інтелекту для прогнозування, контролю та мінімізації ризиків, удосконалення системи підготовки і професійного розвитку облікових кадрів суб'єктів державного сектору.

Список використаних джерел:

1. Ковтуненко К.В., Кучеренко Т.О. Особливості бухгалтерського обліку бюджетних установ України в умовах переходу до міжнародних стандартів. Економіка: реалії часу. Науковий журнал. 2014. № 2 (12). С. 79-82. URL : <http://economics.opu.ua/files/archive/2014/n2.htm>
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 20.06.2018 р. №437-р «Про схвалення Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку та фінансової звітності в державному секторі на період до 2025 року». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/437-2018-%D1%80#Text>
3. Наказ № 28 від 25.01.2019 р. Державної казначейської служби України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо формування органами Державної казначейської служби України форм фінансової звітності». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0028840-19#n12>
Нові Методичні рекомендації Мінфіну щодо внутрішнього контролю у розпорядників бюджетних коштів. URL : https://buhgalter.com.ua/news/buhgalterskiy-oblik/metodichni-rekomendatsiyi-minfinu-shchodo-vnutrishnogo-kontrolyu/?utm_source=esputnik&utm_medium=email&utm_campaign=news-buhcom